

HEMERA ANNETTE

nyár I.

A tűz már vagy egy órája égett, és a parázsló fahasábok fölé végre oda lehetett tartani a beirdalt szalonát. Anyja már mindent előkészített, aprólékos, rá jellemző figyelemmel sorakoztatta fel a vacsora kellékeit: csurgatni való, vastagra szelt kenyeret, lilahagymát, paradicsomot, hegyes erős paprikát. Csendben bámultak a tűzbe és hallgattak. Esteledett. Néha megmozdult a szél, fordított egyet sötétzöld brokátszoknyáján az erdő. Szarvasok tűntek fel a szántó végében, inni ereszkedtek le a búzatábla hajlataiban rekedt tócsákhoz. „Szél lesz holnap, talán esik is majd egy keveset” – szölt az anyja, és igazított egyet a nyárson. A szalonna bőre a vágások mentén kinyílt, aranysárga zsírcseppek mintázták a fehérbelű kenyeret. Nem szóltak aztán jó ideig megint. A denevérek is előmereszkedtek, nagykabátjukat szélesre tárva suhantak végig az eresz mentén. Egyszer nekilátott, hogy számba vegye a nyári délután levegőjébe sűrűsödött összes illatot. Anyja a nyári konyhában dolgozott éppen, paradicsomot tett el, a takarékra fogott gázon rotyogott a sűrű, piros lé, nyaldosta a kondér magas falát. Az újabb adagot a pincébe hordták, a hűvös falak mentén egymás után sorakoztak a hosszú nyakú, piros üvegek. Ott álltak az öblös mézes mellett, a dióval töltött szakajtó, a lecsírázott tavalyi krumpli, a cékla és tojás között. Megszámlálhatatlanul sokféle illat terjengett a levegőben. Lepotyogott, erjedni indult savanykás alma, lekaszált, száradni fektetett fű, tűzre dobott gally, eperlevél, érett bodza, fiatal szőlő, friss menta és citromfű – megannyi hangjegy a nyárvégi szimfóniában.

nyár II.

Nézi nagyanyja kézfejét. A reumás, öreg csukló percek óta bajlódik a krémes karamell fedelével. Az életlen villa ide-oda csúszkál a fényes, barna négyszögön, nyüvi-nyiszálja a cukros tésztatetót, de az csak nem enged. Mint amikor az ember rendre visszatér élete megválaszolatlan kérdéseihez, és gondolatai nem tudnak kilépni a kivájt medrekéből. Átnyúl a tejeskávé felett, óvatosan, hogy a szétrebbenő morzsák a tányér-

ra érkezzenek, kettétöri a sütemény tetejét, villájával ráilleszt egy jókora tejszínhalmot, és az egyik felét nagymama kezébe adja. A gyenge, eres kéz hálásan nyúl a süteményért, a fogatlan, öreg íny percekig szopogat minden falatot. Itt kövér, valódi tojásokból készül minden, a tejszín is igazi, úgy, mint valamikor otthon, Anyuka konyhájában. Talán igaz se volt...

Mindig napokig tervezik ezeket a délutánokat. Izgatott telefonbeszélgetések váltják egymást Budapest és Veszprém között, jó előre megkoreografálják az eseményt, minden részletre kitérnek, az odaútra, a megérkezésre, a rendelésre, a tejeskávé és a sütemény illatára, az eperfagylaltra, ami az országban kapható egyetlen fagylalthoz sem hasonlítható. Mintha templomba mennének, szép ruhát öltenek az alkalomra, nagymama előveszi kopott, mohaszín kartonruháját, századszor elmesél valami régi történetet az ipartestület színjátszó köréről, ahova nagyapával jártak. Tizenhat éves volt, nádszál vékony, lábán könnyű sevrőbőr félcipő. Ödémás, visszeres lábait belepréseli a nehéz ortopéd cipőkbe, halkan nyögdecsel minden mozdulatra. Mióta az a csibész pesti orvos egyik lábát rövidebbre szabta a csipőprotézissel, nehezen jár, és sarkán a vér gyakran kiserken. Már a készülődés kimeríti, úgy kell végigcipelni a hosszú folyosókon, le a lifttel a parkolóig, szinte beemelni az autóba, ő kezét az öreg, gyérhajú koponyára teszi, nehogy nagyanyja beüsse fejét. De egyetlen alkalom sem maradhat el, a világért nem hagynák ki. Aztán napokig beszélnek még az eseményről, minden részletét elismételve, ide-oda gurítva az emlék szivárványszínű üveggolyóit. Este visszaindul Pestre, nagyanyja ott áll a folyosó végén, tekintete kérlelő, nehezen engedi, kivárja, amíg liftbe száll, autója kigördül a parkolóból. Visszatotyog a lakásba, rendezget még kicsit, aztán fáradtan lehuppan a bronzszínű garnitúrára, megint eszébe jut, hogy a drappot kellett volna inkább magával hoznia a másik lakásból, ez túl alacsony, egyre nehezebb belőle a felkelés. Elszunyókál, feje mellére bukik, egyetlen légzése rekedt horkolásba csuklik, felriad, nem tudja, hol van. Fel kéne állni, pelenkát venni éjszakára. Hajnalban felébred, percekbe telik, míg feje kitisztul, és egymáshoz igazgatja a külvilág képeit. Megint a fotelban éjszakázott, fázik, fel kéne állni és behajtani az ablakot... A folyosón már hallani az ételhordó kocsis fémes csattogását, nyílnak, aztán halkan csukódnak az ajtók, a tegnapi vacsora üres edényei a mai reggelivel telnek meg, üres kávé,

sovány sajt, körözött. Forgatja az éretlen paradicsomot. Még legalább egy hétig a szárán kellett volna hagyni. Mi olyan sürgős manapság mindenkinek?

Mindig ugyanahhoz a sarokasztalhoz ülnek, a fák alá, ahonnan befogható a csendes füredi utca teljes hossza, és a zöldkockás terítő felett mindenki megvidámodik, hosszasan tanakodnak, ki mit rendel majd, hogy aztán a pincér mindenki elé csillogó tetejű krémest, feketét és apró pohárban kíséző szózdavitet tegyen le.

Nyári délután van. Ilyenkor kell hozzálátni komoly beszélgetésekhez, vaskos megállapításokat tenni sűrű gulyás felett, vagy csak hallgatni hosszan, és álmosbódultan hagyni, hogy a pincér elhordja az asztalról a kenyérvégeket, és a galamboknak seperje a kockás asztalkendőről a piros morzsákat. Megigazítani babakocsikban pufók csecsemőket rejtő lepkés plédeket, belekukkantani könnyű vacsorák fazekaiba, fedőt emelgetni, hagyni, hogy a tejfeles tők párája beborítsa az arcot, bizalmasan aprónépet aszalterítésre és kézmosásra felszólítani, hasas kosarakban napról megszáradt ágyneműt behordani, sárgadinnyét citrommal pince hidegébe tenni, új hagyma szárát vékonyan libazsírhoz adni, paradicsomot és lekvárt befőzni, üveget forrázni, vastag dunnákba aludni tenni. Forró, nyári délutánokon nagy, fényes szobákat elfüggönyözni, hogy templomi csendet és hűst rejtsen estig az otthon, ebédmaradékot hidegen, nagy étvággal láboshól kanalazni, kézfejjel száját törölni, pörköltet villára szúrt kenyérral enni.

A nyári este vaskos hullámokban löki feléjük a szomszédos erdő fenyőillatát, néha a Balaton hangjai is felszöknek a cukrászda teraszára. Nem akarózik ott hagyni a kávéillatot, szapora pincérlábakat, vidám, fagyalttól maszatos gyerekarokat, korholó szülőket, hogy megint hasfájás és átvirrasztott éjszaka lesz a vége, vendéget kapuig kíséző kávésinast, terítőre cseppent tej színét, tepertős pogácsát, rétest. De végül a sütemény minden morzsája elfogy, és indulni kell.

Most, hogy órák óta fekszik a kihült, jéghideg vizeletben a padlón, megint Péter unokája jut eszébe. Úgy nyomja mellét a teher, lélegezni is alig bír tőle. Az éjszakás nővér cipője öt perce kopogott el az ajtó előtt, még legalább másfél óra, míg újra az épület déli szárnyára ér. Nekigyürkőzik, nehéz, tehetetlen teste alá szorult zsibbadt karját ismét megpróbálja kiszabadítani. Túl öreg és gyenge – segítség nélkül ez már nem megy. Lélekben berendezkedik, a padlón tölti az éjszakát. Várnia kell, míg a hajnali váltás

megtalálja és ágyba teszi. Előkeres egy újabb filmet agytekervényei odvas polcairól, egy gyerekkorit, a Tisza-menti nyarakat, és kábult álomba szenderül. Az apró teakonyha hús linóleuma lassan selymes folyómederré változik. Apuka könnyű ladikján ringatóznak messzire. Már odaát van.

akárhol Pesten

Rozália egész nap furcsa hangulatban volt. Valami gyerekkori emlékekkel ébredt, és az érzés – a régi ház szaga, a dohos pince, ahova anyja reggelenként zöldségért és zsírért küldte le, a seb a térdén, amit a jeges föld vágott, mikor elcsúszott a havon, és összesározta az ünnepi ruháját, a sós könnyek, amit reszketve nyelt, mikor apja megoldotta a derékszíját... – vele maradt egész nap. A mellkasára telepedett ez a melankólia, és ott volt késő délután is, amikor végre hazaért. Padlóra dobja a nehéz szatyrokat, sietve kezét mos, megmelegíti a reggeli kávé maradékát, hogy aztán üvegpohárral a kezében lerogyjon a kredenc mellett álló öreg hokedlira. Lerúgja a kitaposott, műbőr cipőket, kinyújtóztatja dagadt lábait, megoldja derekán a szoknya korcát, mélyeket sóhajt, és csak bámul ki a körfolyosó félhomályába. Ferenci néni éppen a virágaival matat, horpadt étolajas flakonból állott vizet locsol a száraz muskátlikra, közben fogatlan ínyéről hangtalanul potyognak alá a gang mélyébe a szavak. Lecsíp néhány elszáradt levelet, megtapogatja a fokföldiket, köténye zsebéből alpakka villát kotor elő, hogy megláztassa a kiszáradt földet. Valaki a földszinten szőnyeget porol, a mállott téglafalon felkapaszkodnak a pufogó, tompa hangok, összeölelkeznek a vízállásjelentés monoton mantrájával: a Duna Mosonynál apad, hajóvonták találkozása tilos... Két óra múlt. Hirtelen eszébe jut, hogy a harisnyák tegnap óta áznak a kis lavórban, és Gizi megint morogni fog, ha este feljön, hogy tiszta ágyneműt húzzon. – Anyuka, hányszor mondtam, hogy ne hagyja napokig bűdösödni a mosást! – Ráncos keze visszatér a rózsaszínű virágokhoz, egyenként tépdési az összetöpörödött szirmokat. – Gyurikáéktól kapta még tavaly Teréz-napra – színűket nem látta azóta sem. A cserepes virág és konyakos meggy mellé egy ajánlatot is hoztak: kössenek eltartási szerződést, meglátja, jó lesz mindenkinek, ők majd vigyáznak rá, reggel ágyba kapja a kávé, és nem lesz többet gondja semmivel. A lakást meg elég,

ha aztán íratja rájuk, ők nem türelmetlenek, tudnak várni, igazán. Sietve, szó nélkül távoztak rövidebb később, még a kávé is ott hagyták, pedig Omniából főzte, amit magának sosem engedne meg. Gizi bűnbánó ábrázattal szabadkozott, forgatta az olcsó, köves gyűrűt a kezén, higgye el, nem a szerződés miatt, és hogy megérti, óvatos, talán bizalmatlan is, de mégsem kellett volna így, ilyen kerek-perec...

A másik lakásban a bejárati csengő hangja kettéhasítja a délutáni csendet. Az ajtó túloldalán valaki nagyon siethet, szinte rátenyerel a gombra. A rekedtes bűgás messzire küldi a tornácós házat, anyja puha kezét, ahogy a hátán a piros hurkákat borogatja. – Vigyázz jobban máskor, és nem lesz baj! – csitítja. Elillan a mézes sütemény szájban szétolvadó puhasága is, apja mély hangja, zavart arca, ahogy kínálja, nem tudni, meddig tart a béke, és holnap ütés vagy simogatás következik-e.

– Ki a fene lehet az ilyenkor! – motyogja Rozália, megtámaszkodik a konyhaasztal sarkán, lassan felhúzza magát. Néhány másodpercig egy helyben áll, hogy a fejébe szökött vér dobolása csituljon kicsit, aztán elindul az előszoba opálos homályában az ajtó felé.

reggeli ima

Kockás konyharuhák, vágódeszkák, lehulló hagymahéjak, piros fedők, mázas cserepek várnak sorukra álmos konyhasarkokban. A reggeli nap új próbát tesz, meg akarja kerülni a bérház vaskos derékszögét, de a fénynyalábok csak a folyosó végéig jutnak. Hajnali párak ülnek a százéves kovácsoltvas korlátok virágai között, ereszcatornák hónalja tegnap kelt fiókat nevel. Tea gőzölög vastag falú nagypapabögrékben, méz és gyömbér illata tölti be a konyhát. Sárga húsú paprikát darabolok, puha, nyári paradicsomot. A piros lé befesti kézfejem. Vöröshagyma pirul erdélyi szalonna zsírján. Kövér belű, aranybarna hajú kenyerek sercegésére ültetem a hagymaillatot, és úgy küldöm őket a gang kerengőjébe. Ez az én reggeli imám hozzád. Hintázó gyermekzsivaj tölti be a nyár üres öbleit, meg nem született utódaink sírnak jajveszékelve, világra kéredzkedően. Eljut-e hozzád, ahol vagy, messzi, idegen szobákba, ahova nekem sosem lesz bejárásom? Ülj asztalhoz, törj a kenyérből, oszd meg velem a falatot, és csendesen bölints felém, ha olyan az étel, ahogyan te szereted.

miért csoszognak a kínaiak?

Szinte mindegyik ugyanúgy jár, csoszog. Mindig megmosolyogtat a groteszk látvány, ahogy a talpig Gucci-ban pompázó úriasszonyok végigvonulnak Peking bevásárlónegyedén, de a csoszogást valahogy sosem tudják otthon hagyni. Uram atyám, miért nem szól már rájuk valaki?!

Harmincemeletes felhőkarcoló teaházában ülünk. Luxus és pompa mindenütt. A cég elnökkasszonya lát vendégül bennünket a hamarosan véget érő tíznapos tréningünk után. Nagy megtiszteltetés ez, csak a gazdag kiváltságosok tehetik be ide a lábukat. A földszinten libériás inas mutatja a vállalati limuzintól az utat a liftig, vendéglátónk pontosan tudja, merre kell menni, ez mégis hozzátartozik a kötelező kűrhez. A menükártyát tökéletes ázsiai szépségek nyújtják át finom mozdulattal. Karcsú testükre elegáns nyerselyem simul. Az alkalomhoz öltöttem én is, a tavaly Pekingben csináltatott kínai hernyóselymet választottam. Magas nyakú, ujjatlan, apró gombos, térdig érő, combközépig sliccelt, finom darab. Fekete virágminták díszítik a tojáshejszínű selymet... Vendéglátónk tekintete kivillanó combomra téved, ívelt szemöldöke jelzi feddő-kedvesen, ez itt túl sok, a kínai teaházban a nők combot nem, csak rafináltan, a kelmén keresztül mutatnak. Észrevétlen lejjebb csúsztatom ölemben a damasztzalvétát, ő pilláival jelez: így jó lesz.

A harmadik ruhapróbánál tartunk már, de a mellvarrás még mindig nem tökéletes. Nem fekszik szépen, buggyt vet. A szabászfíú óvatosan babrál a mellem körül, bámulatatos tehetséggel tűzi újra és újra a varrást, a leheletkönnyű anyagon sorakozó apró gombostűfejek jelzik csak, veszélyes eszközzel dolgozik, mindeközben még véletlenül sem érinti testemet. Órák óta dolgozik, hogy eltüntesse az apró hibát. Oldani próbálom a feszültséget, láthatóan zavarban van a dús, európai keblek közelében. Angolja nem tökéletes, de az egyszerű, ruhahosszra, tűzésre, nyakmagasságra vonatkozó kéréseket megérti, nem kell kérnem a mellettünk toporgó tolmács segítségét. „Látod, mondom, tegnap este sem gondolkoztál eleget a melleimen!” A hatás leírhatatlan. A finom, vékony ujjú, lányos kezek leszaladnak a csípőmíg, hogy megigazítsanak valamit, ami már két nappal ezelőtt is tökéletes volt. A fiú arca először elsápad, majd vörösre vált. A tolmács diszkrétan mellém lép, és a fülembé súgja: „Tartsunk egy kis

pihenőt.” Halkan hangzik el a mondat, érthetetlen, hogyan hallhatják meg mégis, s ahogy kimondták, valami láthatatlan falmélyedésből két nő lép elő, gyakorlott, kecses mozdulatokkal frissítőt, gyömbéres süteményt és mézen pörkölt dióféléket helyeznek elénk az apró, lakkozott asztalkákra. A tojáshej vékonyságú, kézzel festett porcelán összeroppanna a tenyeremben, ha nem tudnám, mennyire törékeny. Látni engedi a zöldteába hintett jázminvirágokat. Miközben a forró italt kortyolgatjuk, újabb leckét kapok Ázsiából. Kísérőm mosolya tökéletes, stílusa kedves és udvarias, mégis kimért. Ki tudja, miket gondolhat magában. „Az ázsiai férfiak nagyon szemérmesek – mondja. – Számukra felfoghatatlan a viselkedésed, ahogy ti, európaiak a szexualitáshoz viszonyultok. Bocsáss meg, kérlek. Ilyet nem mondatsz egy kínai férfinak.”

emlékek

Ma otthon voltam anyáéknál, és a délutáni szieszta családi fényképek nézegetésével telt. Ezek mindig jeles alkalmak nálunk, megsárgult, porszagú dobozokból számárfüles, főleg fekete-fehér képeket sze-degetünk elő, sokat nevetünk, ezerszer hallott, meg-unhatatlan történeteket mesélünk el, ki tudja, hányadszor. Amióta nagypapa meghalt, és Péter sincs velünk, egy-egy képnél kicsit nagyobbakat hallgatunk, és anya mind gyakrabban menti ki magát, hogy valami halaszthatatlan dolognak nézzen utána a konyhában. Amikor aztán megint leül közünk, az ujjaimmal ki tudnám tapintani az új árkot az arcán, valaki kapkodva keres egy vidám történetet, és úgy teszünk, mintha csak az esti lámpafény törne olyan furcsán a szemében...

Arc